

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 22 (1277) 1 ЧЭРВЕНА 2016 г.

Феліксу Шкірманкову - 90

Фелікс ШКІРМАН-КОЎ нарадзіўся 27 траўня 1926 года ў Прапойску, сённяшнім Слаўгарадзе. Ён ветэран вайны, сябар Партыі БНФ ды ТБМ, літаратар, журналіст. У 2005 годзе быў адным з найстарэйшых дэлегатаў Кангрэсу дэмакратычных сілаў Беларусі.

Пятнаццацігадовым падлеткам Фелікс Шкірманкоў стаў у шэрагі абаронцаў Айчыны. У дваццаць адзін свядома ўступіў у КПСС. У 25 добраахвотна паехаў працаваць на Калыму. Яго вяртанне ў Беларусь супала з бурлівымі падзеямі распаду СССР.

З вяртаннем на радзіму вярнулася да Фелікса Шкірманкова і беларушчына. Яго паглынула грамадская дзейнасць. У 63 гады стаў ініцыятарам стварэння раённай арганізацыі "Дзеці Чарнобыля". У

64 выйшаў з партыі і ўступіў у Беларускі Народны Фронт.

Землякі абралі Фелікса Шкірманкова старшынём Слаўгарадскага гарадскога савета народных дэпутатаў.

Фелікс Шкірманкоў мае некалькі кніг рознага літаратурнага жанру. Сярод яго твораў - успаміны, замалёўкі, абразкі, "ваенныя" і "геалагічныя" апавяданні, паэтычная кніжка на расейскай мове, кнігі вершаў па-беларуску.

раў - успаміны, замалёўкі, абразкі, "ваенныя" і "геалагічныя" апавяданні, паэтычная кніжка на расейскай мове, кнігі вершаў па-беларуску.

Вікіпедыя.
(Фрагменты гутаркі журналіста РС з Ф. Шкірманковым чытайце на ст. 4.)

Віншуем Маю Яніцкую

Мая Міхайлаўна ЯНІЦКАЯ (22 траўня 1931, хутар Валянцінава, Пleshчаніцкі, цяпер Лагойскі раён, Менская вобласць) - беларускі мастацтвазнавец, кандыдат мастацтвазнаўства (1974). Сябар Беларускага саюза мастакоў (1975), актыўны сябар ТБМ імя Ф. Скарыны.

Скончыла Усеаюзны завочны інстытут савецкага гандлю ў Маскве (1955), аспірантуру Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі па спецыяльнасці "Вывучэнне мастацтва" (1970). У 1971-74 гг. малодшы навуковы супрацоўнік ІМЭФ НАН Беларусі, у 1974-77 гг. у выдавецтве "Беларуская энцыклапедыя" (у 1975-76 гг. загадчык рэдакцыі "Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі"). З 1978 г. старшы навуковы супрацоўнік ІМЭФ НАН Беларусі, з 1991 г. - Нацыянальна-навукова-асветнага цэнтра імя Ф. Скарыны, з 1997 г. - рэдакцыі мультымедычных тэхналогій Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры. Даследуе гісторыю беларускай культуры, у т. л. дэкаратыўна-прыкладнага і выяўленчага мастацтва. Аўтар кніг "Беларускае мастацкае шкло (XVI-XVIII стст.)" (1977), "Вытокі шкларобства Беларусі" (1980), "Фёдар Зільберт" (1980, творчы партрэт мастака-кераміста), "Беларускае мастацкае шкло XIX - пачатку XX стст." (1984), "Людміла Мягкова" (1984, творчы партрэт мастака), "Гісторыя шкляной вясёлкі" (1986), "Художественное стекло Советской Белоруссии" (1989). Першы аўтар фундаментальных артыкулаў па гісторыі розных відаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ў шэрагу энцыклапедычных выданняў. Адзін з аўтараў навуковых рэдактараў і член рэдакцыі "Збору помнікаў гісторыі і культуры Беларусі" (1984-88) і серыйнага навуковага выдання "Вяртанне-1", "Вяртанне-2", "Вяртанне-3", "Вяртанне-4" (1992-97), адзін з аўтараў "Гісторыі беларуска-

га мастацтва" (т. 1-6, 1987-94), а таксама першага мультымедычнага выдання Беларускага інстытута праблем культуры "Беларуская культура. Лепшыя старонкі: Іканапіс. Традыцыйны касцюм. Архітэктура. 100 рарытэтаў з музеяў Беларусі" (2000). Аўтар шматлікіх артыкулаў у перыядычных выданнях Беларусі і Расіі, прысвечаных агляду выстаў розных відаў сучаснага беларускага мастацтва, аналізу твораў персанальных выстаў сучасных мастакоў Беларусі, а таксама складальнік каталогаў гэтых выстаў. Складальнік раздзела "Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва" да альбома-каталога "Беларускае мастацтва XX стагоддзя" (2003).

га мастацтва" (т. 1-6, 1987-94), а таксама першага мультымедычнага выдання Беларускага інстытута праблем культуры "Беларуская культура. Лепшыя старонкі: Іканапіс. Традыцыйны касцюм. Архітэктура. 100 рарытэтаў з музеяў Беларусі" (2000). Аўтар шматлікіх артыкулаў у перыядычных выданнях Беларусі і Расіі, прысвечаных агляду выстаў розных відаў сучаснага беларускага мастацтва, аналізу твораў персанальных выстаў сучасных мастакоў Беларусі, а таксама складальнік каталогаў гэтых выстаў. Складальнік раздзела "Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва" да альбома-каталога "Беларускае мастацтва XX стагоддзя" (2003).

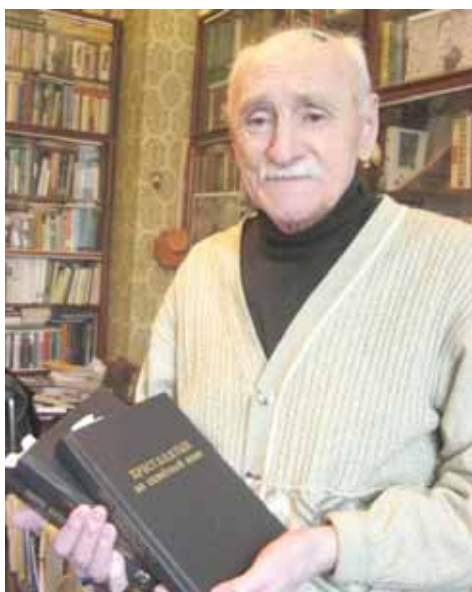
Вікіпедыя.

Ільі Кургану - 90

Ілья Львовіч Эйдельман (белор. **Ілья КУРГАН**, нар. 26 траўня 1926 года) - дыктар Беларускага радыё і тэлебачання з 1949 па 1990 год, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь (снежань 1968), літаратурны кансультант у Купалаўскім тэатры і Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, прафесар кафедры сцэнічнага маўлення ў Беларускай акадэміі мастацтваў і Менскаму ўніверсітэце культуры і мастацтваў.

Нарадзіўся ў Барысаве. У 1934 годзе сям'я пераехала ў Менск. Вучыўся ў менскай школе № 5. У вайну працаваў у Самаркандзе ў літаграфіі, вучыўся ў інстытуце інжынераў марскога флоту, а пасля паступіў у чыгуначны тэхнікум, адначасова падзарабляючы ў майстэрні пры чыгунцы. Затым працаваў у Ташкенце на паравозарамонтным заводзе разьбярком па метале.

У 1945 годзе паступіў у Менскі тэатральны Інстытут на акцёрскі факультэт на курс Еўсцігнея Міровіча, народнага артыста БССР. Скончыў інстытут у 1949 г. 1 лістапада 1949 г. прайшоў сярод амаль 100 кандыдатаў па конкурсе і быў прыняты дыктарам Беларускага радыё. 4 лістапада 1950 года быў апублікаваны артыкул Ільі Львовіча "Хай растуць нашы дзеці" пад псеўданімам *Ілья Курган*. Кіраўніцтва радыё прапанавала афіцыйна памяняць прозвішча для радыё. Гэта было не цяжка. Курган - дзясло прозвішча маці. Неўзабаве псеўданім стаў фірмовым знакам. Гэта прозвішча ў са-

не прапала і была часткова рэлізавана працай у якасці акцёра ў радыёпастаноўках. Быў на радыё "Тэатр ля мікрафона", у якім удзельнічалі карыфеі - Барыс Платонаў, Леанід Рахленка, Стафанія Станюта... Яны ўмелі зрабіць так, што слухач бачыў чуае.

Ілья Курган лічыць, што для таго, каб было раўнапраўнае двухмоўе, сёння трэба добра ўкласціся ў беларускую мову. І зрабіць акцэнт трэба на навучанні ёй у школе.

- Гэта мой боль, мой пункцік: каб артысты, якія вядуць радыё і тэлеперадачы, ды ўсе мы - на вуліцах, у транспарце, на працы - маглі гаварыць і гаварылі на "чысцюткай беларускай мове". Дагэтуль чую - памятаю! - як гаварылі вялікія купалаўскія артысты - Глебаў, Платонаў, Ржэцкая, Стома, Уладамірскі, Дубашынскі... Яны былі захавальнікамі мовы, - гаворыць Ілья Курган.

Вікіпедыя.

Генрыху Далідовічу - 70

Генрых Вацлававіч ДАЛІДОВІЧ (1 чэрвеня 1946, в. Янковічы, Стаўпецкі раён, Менская вобласць) - беларускі пісьменнік.

Скончыў філалагічны факультэт БДУ (1968). Служыў у арміі. Настаўнічаў на Барысаўшчыне (1971-1973),

працаваў у адзеле прозы часопіса "Польмя" (1973-1979), намеснікам галоўнага рэдактара (1979-1991), галоўным рэдактарам часопіса "Малодосць" (1991-2002). З 2003 года намеснік галоўнага рэдактара "Краязнаўчай газеты". Друкуецца з 1966 го-

да. Першы зборнік апавяданняў "Дажды над вёскай" (1974). Творы Г. Далідовіча адметныя лірызмам, увагай да побытавых дэталей, дакладным псіхалагізмам.

У раманах "Гаспадаркамень" (1984), прысвечаным пярэдадню I сусветнай вайны, шматбакова паказаў жыццё тагачасных вёскі і горада, няпростыя шляхі нацыянальнай інтэлігенцыі, у якой расло ўсведамленне свайго абавязку. У раманах "Пабуджаныя" (1988) і "Свой дом" (1989) шмат новых персанажаў - удзельнікаў і кіраўнікоў палітычнага руху розных кірункаў на Беларусі ў 1917-18 г. У раманах "Заходнікі" (1992) створана панарамная карціна жыцця заходнебеларускага сялянства і інтэлігенцыі пачынаючы з канца 1940-х г. іх "перавыхаванне", рэпрэсіі, міграцыі.

Вікіпедыя.

(Гутарку з Г. Далідовічам чытайце на ст. 2-3.)

*Светлай памяці
Ніла Сымонавіча Гілевіча*

"Мне сняцца сны аб Беларусі..."
(Янка Купала)

"Пад небам усё толькі
часовае бывае".
(Ляо-Цзы)

"Тое, што сціскаюць - расшыраецца.
Тое, што аслабляюць -
умацоўваецца.
Тое, што знішчаюць - расцвітае.
Хто хоча адабраць што-небудзь
у іншага,
абавязкова згубіць сваё..."
(Ляо-Цзы)

"Абы быў гатовы разам са сваёй
Айчынай загінуць, калі яна згіне,
а калі Яна праз ваш ратунак
будзе вырагавана,
то разам з ёю і ўваскрэснуть..."
(Васіль Цяпінскі)

I. А хлеб духоўны - без чаргі...

"Не льпо ли бяшеть, братіе,
начати старыми словесы..."
(Слова о плъку Игоревъ...)

"Ці не лепей было, каб нам, брацця,
пачаць старадаўнімі словамі..."
(Пераклад Янкі Купалы)

Мне не наблізіцца да ценяў
Гесіёда і Вергілія,
Тым болей - Дантэ, Мільгана
і іншых,
Але...

Даволі ўжо адседжвацца
ў метафарах,
У экзатызмах досыць шчыраваць,
Час проста праўду гаварыць.

Не рыфмавалі антыкі,
не рыфмаваў і Ніцхэ;
Ім падуладны,
Таксама не рыфмую я.

Вядома, ёсць духоўны хлеб,
І ён бесплатны, без чаргі...
Але так мала набываць
яго жадаюць.

Ужо і аб зямлі не пішуць
простымі словамі;
А, можа, рызыкнуць
аб небе гэтым словам мовіць.

З дзяцінства кішэні мае зашыты,
З дзяцінства я слова ў неба
Бяру.

Айчына!
Так мала ў цябе бацькоў і дзяцей,
Хто годна цябе бараніць
быў гатовы.

Усе вякі ад заваёўнікаў
Хаваўся наш народ
(у балоты, бульбу),
І ўсе вякі няшчасціла яму.

Калі з усіх бакоў
ды шчэ і зверху, знізу
Народ мардуюць,
Народу цяжка
ў першароднасці застацца.

Адпрэчаныя ад карыта,
Учарашнія недабразычліўцы
беларушчыны

Сягоння падбухторваюць
па-за вуголлях Беларусь любіць.

Каб Беларусь не ратаваць,
Яны (вядома - хто!),
Прыкідваюцца
і ратуюць чалавецтва.

Не трэба ісці на плошчу,
А нешта ўсё ж рабіць патрэбна...
А што?!
Маўчаць зацята канфармісты.

І не глядзяць пад ногі,
І ў неба не ўзіраюцца...
Яно - надзейнай

так паўзці да прорвы.

А гэты хваліцца, што менш дубінак
Атрымаў ад міліцыяў,
Прад тым, каму ўсыпалі без меры.

Мой Божа!
Ды ў іх жа каўтуны
З паверхні ды ва ўнутр
галоваў перабраліся.

Як білі яго, так і б'юць,
А ён нат ужо не крычыць
і не плача...
Стопудова амензія.

Ці ёсць такія і ці многа іх,
Каму хаця б у сне глыбокім
Нябесная Айчына паўставала?!

Давялі і дагналі,
што пытанні з'яўляюцца:
А ці ёсць яшчэ тут Беларусь,
Ды ці ёсць яшчэ ўрэшце і беларусы.

Ха! Нат гародніна не так ужо лёгка
Свае пакаіе грады,
А яны, маладыя,
імпэтна з Айчыны лятуць.

Не важна, дзе пераважна цела,
Важна - у душы каб прысутнічаў
Светлы Дух.

Перастанеш жывіць душу,
Дык і рот твой не доўга
Жавацьме.

Адно пажаданне-праклён
У аднас гэтай публікі:
Каб душу вы сваю
бесмяротную ўспомнілі.

Ні ў якія часы і ніякім чынам
Законы неба не адмяняў
Ніхто.

Няхай супакаення нам не будзе,
Няхай трывожыць нас
І Беларусь нябесная таксама.

Як і ўсе, і усё,
Айчына з нябёсаў сыйшла,
Як і ўсе, і усё туды ж яна вернецца

Душамі лепшых сваіх
зямных сыноў і дачок.

Нам - выбар свабодны,
А суд справядлівы - у Яго:
Ці ў неба нам быць, ці ў зямлі.

Будзьма, як дзеці:
За плячыма ў іх і наперадзе -
Неба.

О неба! Якая ўцеха! Якая надзея!
Няма ў ім кірпатасці,
носапляскарасці, картаваротасці
І ашчэранных пашчаў - няма.

Як будзеш, светлы, з Айчынай,
Дык будзе і Бог
З табой.

II. Зямная, яна на ахвярах трымаецца...

"Ідуць народы з лета ў лета
К жыццю, к святлу, з бяды, з жуды,
А мы, як цені з таго свету,
Ідзём, не знаючы куды."
(Янка Купала)

О Балта-Русія!
Дык гэта ж ты ад мора і да мора...
А потым Polska перайначыла
сабе ad morza i da morza.

Радзь: "У Беларусі шэсць гадзін".
Я: "А ці ёсць Беларусь?!"
А ты, а ён, а яна, а вы, а мы?!
Маўчым!

У мінулым была ты нібыта
Пад снегам,
А сёння - нібыта пад лёдам ужо.

Была ты Еўропай -
Кляпам была для Азіі;
Сёння ты - кляп для Еўропы.

Беларусь у нябёсах не мае межаў,
А вось на зямлі з сабою мяжуе яна:
Яе землі і людзі па суседзях
наўкол раздадзены.

Тут неба з зямлёю
Па-хамску змешана,
А там... там хамаў,
спадзеву маю, няма.

Калі якая кропля духу
тут была калісьці,
Дык ці ты восахла,
Ці у нябыт памкненнямі
харчовымі яе змахнулі.

А сягоння калі хто
з той кропляй з'явіцца,
Дык у яе такіх дабавак змесцяць,
Што можна ці памерці,
ці - у вар'ятно.

Даўно ўжо не крывавіць,
Даўно ўжо амаль дагнае
Край беларуска-ліцвінскі.

Даўно ўжо не крывавіць,
Даўно ўжо амаль дагнае
Край беларуска-ліцвінскі.

Яўген Гучок

І людзі - танная рабсіла
Належаць не табе...,
і ты ім не належыш.

Ах, і сёння такая наўкол біямаса,
Як калісьці, калі адных
взялі на расстрэл,
Другія з уздымам крычалі:
"Так ім і трэба!"

Чаму ж нам не печь,
Не гудзец чаму,
Калі мы ў хатаццы
з лебяды жывем?!

Толькі нячыстыя вочы
Не бачаць сваю Айчыну:
Духу ў іх няма.

Нібы ў куры з-пад хваста...,
Бязвольна многіх тутакі
Цячэ амёбнае жыццё.

Не спадзявайся,
тут амаль няма такіх,
Хто змог бы заступіцца за цябе,
Наадварот...

Сённяшні "класічны" беларус -
Істота з абчасана-абструганай
Мазгаўнёй.

Калі ты, беларус, - не беларус,
Дык ці асоба ты,
Ці homo sapiens увогуле.

Час памякчэў нібыта:
Раней артыкул шлілі
"ворага народа";
Сягоння: "лаяўся ты матам". Але...

Такая музыка сягоння, -
Нібы пад дых адзін аднаму
Б'юць.

Цень палону, акупацыі цень
І да сёння не пакаіе
Душы тутэйшых.

Даўно мараль
рыфмуецца з маразмам,
А што да надбудоў і прыбудоў,
Усе яны - ашчэранныя пашчы.

"Як той казаў",
"То нейк жа яно будзе" -
Вось адпраўная ўсякіх спраў,
Тым больш - ідэй.

Ён, бачыць, не можа без Радзімы,
Дамоў яго нясцерпна цягне...
Ну дык чаго цягацца па замежжах?!

У Беларусь бягуць такія,
Хто пра сваю зямлю
і нябесную Айчыну
Не дбалі і не рупіліся;
а наадварот...

Частку тваёй тэрыторыі
ампутавалі...
Ну дык хоць душу сваю
Не ампугуй сама..., Беларусь.

Здавалася б, разумны чалавек,
І ў жыцці было заўжды не соладка,
А часам - не-не-
ды Сталіна ўхваліць.
(Працяг у наст. нумары.)

